

Храпкіна В.В.

доктор економічних наук, професор,
професор кафедри маркетингу та управління бізнесом
Національного університету «Києво-Могилянська академія»

Метеленко Н.Г.

доктор економічних наук, професор,
директор
Інженерного навчально-наукового інституту ім. Ю.М. Потебні
Запорізького національного університету

Khrapkina Valentyna

Doctor of Economic Sciences, Professor,
Professor of the Department of Marketing and Business Management
National University of Kyiv-Mohyla Academy

Metelenko Natalia

Doctor of Economic Sciences, Professor, Director of the
Potebnia Engineering Education and Research Institute
of the Zaporizhzhia National University

АДАПТАЦІЯ СВІТОВОГО ДОСВІДУ ВІДНОВЛЕННЯ КОНКУРЕНТОСПРОМОЖНОСТІ РЕАЛЬНОГО СЕКТОРА ЕКОНОМІКИ В РЕГІОНАХ УКРАЇНИ

ADAPTATION OF THE WORLD EXPERIENCE IN RESTORING THE COMPETITIVENESS OF THE REAL SECTOR OF THE ECONOMY IN THE REGIONS OF UKRAINE

Майбутнє відновлення економіки України після закінчення військового конфлікту є одним із найважливіших завдань, що постануть перед країною. Для успішної відбудови необхідно буде впроваджувати реформи і шукати креативні й інноваційні управлінські рішення в різних сферах, особливо якщо мова йде про реальний сектор економіки. Мета дослідження полягає у висвітленні світового досвіду повоєнного відновлення конкурентоспроможності реального сектору економіки та його адаптація для українських реалій. У дослідженні використано економіко-статистичний метод для аналізу збитків, заданих економіці України внаслідок військових дій; метод синтезу для узагальнення й систематизації світового досвіду повоєнного відновлення економіки та адаптації цих підходів до умов України, а також метод прогнозування для визначення перспектив економічного зростання України з урахуванням міжнародного досвіду та унікальних регіональних особливостей. Під час дослідження з'ясовано, що за прогнозами Світового Банку прогноз зростання ВВП України на 2025 рік знижено до 2%, що пов'язано з очікуваними наслідками затяжних бойових дій у 2024 році, які уповільнять економічну активність. Наведено результати розрахунків та проаналізовано збитки в реальному секторі економіки країни за галузями у грошовому вимірі. Визначено, що найбільш постраждалими є енергетичний та сільськогосподарський сектори економіки. Авторами ретельно проаналізований досвід повоєнного відновлення економік Франції, Південної Кореї та Балканських країн, наведено основні успішні проєкти та результати використання вдалих інструментів відновлення. За результатами аналізу систематизовано міжнародний досвід модернізації економіки й післявоєнного відновлення; визначено пріоритети, проблеми і результати. Результати дослідження дозволили обґрунтувати основні стратегії, які можуть бути імplementовані для відновлення економіки України. Авторами обґрунтовано рекомендації щодо розробки спеціалізованих сценаріїв залучення інвестицій у стратегічно важливі галузі, такі як енергетика, агропромисловий комплекс та інфраструктура. Запропоновано зосередитися на розвитку кластерної моделі економіки та впровадженні індустріально-інноваційного типу розвитку реального сектора через технологічну й цифрову трансформацію.

Ключові слова: конкурентоспроможність, політика конкурентоспроможності територій, відновлення, розвиток, потенціал, стратегія, система управління.

The future restoration of Ukraine's economy after the end of the military conflict is one of the most important tasks facing the country. For successful reconstruction, it will be necessary to implement reforms and seek creative and

innovative management solutions in various areas, especially when it comes to the real sector of the economy. The purpose of the study is to highlight the world experience of post-war restoration of the competitiveness of the real sector of the economy and its adaptation to Ukrainian realities. The study uses an economic and statistical method to analyze the losses inflicted on the Ukrainian economy as a result of military actions; a synthesis method to generalize and systematize the world experience of post-war restoration of the economy and adapt these approaches to the conditions of Ukraine, as well as a forecasting method to determine the prospects for Ukraine's economic growth, taking into account international experience and unique regional characteristics. The study found that, according to the World Bank, the forecast for Ukraine's GDP growth for 2025 has been reduced to 2%, which is due to the expected consequences of protracted hostilities in 2024, which will slow down economic activity. The results of the calculations are presented and the losses in the real sector of the country's economy are analyzed by industry in monetary terms. It was determined that the energy and agricultural sectors of the economy were the most affected. Authors thoroughly analyzed the experience of post-war recovery of the economies of France, South Korea, and the Balkan countries, and presented the main successful projects and results of using appropriate recovery tools. Based on the results of the analysis, the international experience of economic modernization and post-war recovery was systematized; priorities, problems and results were identified. The results of the study allowed to substantiate the main strategies that can be implemented to restore the economy of Ukraine. Authors substantiated recommendations for the development of specialized scenarios for attracting investments in strategically important sectors, such as energy, the agro-industrial complex and infrastructure. It was proposed to focus on the development of a cluster model of the economy and the implementation of an industrial-innovative type of development of the real sector through technological and digital transformation.

Keywords: competitiveness, territorial competitiveness policy, restoration, development, potential, strategy, management system.

Постановка проблеми. Війна безпосередньо торкнулася всього населення України, що підкреслює значні людські й економічні витрати. Бойові дії на території України призвели до руйнування підприємств металургійної, хімічної й нафтопереробної галузей і в цілому до деіндустріалізації, особливо це торкнулося сходу країни. Були знищені не тільки промислові, а й аграрні підприємства, які займаються переробкою сільськогосподарської продукції. Можливості для ведення зовнішньоекономічної діяльності для українських компаній суттєво зменшилися через блокаду морських портів, замикання транспортного сполучення з Білоруссю та логістичний колапс на західних кордонах України. Ракетні удари агресора по енергетичній інфраструктурі призвели до значних перебоїв у енергопостачанні, і, відповідно, до збоїв у роботі українських компаній. Значне зниження рівню економічного добробуту внаслідок втрати роботи, зниження доходів і стрімка інфляція поступово призвели до падіння рівня сукупного попиту, що спричинило погіршення показників на всіх рівнях економічної активності – з боку секторальної структури економіки.

Відновлення конкурентоспроможності реального сектору економіки в регіонах України за допомогою імплементації світового досвіду в українську практику залишається гострим питанням адже успіх повоєнної відбудови економіки України залежить від структурних реформ і регуляторних заходів, спрямованих на створення нової інфраструктури, підтримку підприємництва й підвищення ресурсної продуктивності економіки.

Аналіз останніх досліджень і публікацій. Проблеми повоєнного відновлення економіки України присвячено багато досліджень вітчизняних і закордонних науковців. Зокрема, у статті А. Cherep та А. Leshchenko висвітлено ключові аспекти інноваційної політики у контексті повоєнного відновлення економіки, з акцентом на аналіз світового досвіду та впровадження найкращих практик

країн, які успішно подолали наслідки війни [1]. Дослідження О. Бородіної, В. Ляшенка [2] та Л. Войтович і М. Федик [3] присвячене найефективнішим прикладам світового досвіду з післявоєнного відновлення економіки, аналізу ключових механізмів і інструментів, що сприяли розвитку європейських і азійських країн після воєнних конфліктів, а також у формулюванні рекомендацій, адаптованих до унікальних умов повоєнного розвитку.

Автори Т. Уманець та Н. Клевцевич сконцентрувалися на найкращих світових практиках державної й недержавної підтримки цифрової трансформації бізнес-процесів у реальному секторі економіки та розробили рекомендації щодо розширення можливостей використання цих інструментів для забезпечення ефективної цифрової адаптації бізнес-процесів у реальному секторі економіки України [4]. У дослідженні Р. Лупака наведено наукові припущення, засновані на актуальних тенденціях в економіці України та її регіональних особливостях. Це дало змогу системно уточнити стратегічні орієнтири та очікувані результати реалізації конкурентних переваг регіонів [5].

Кіндзерський Ю. виокремив стратегічні пріоритети розбудови країни, секторальні пріоритети промисловості, етапи відновлення та основні організаційні заходи, які має вжити держава для реалізації цих пріоритетів [6].

Науковці М. Писаревський та Т. Мірошніченко проаналізували основні аспекти й обґрунтували стратегічні пріоритети відновлення вітчизняної економіки з урахуванням проблем і викликів, що постають перед Україною в умовах забезпечення стабільного економічного розвитку [7]. Закордонні науковці С. Arndt та ін. досліджували зазначену проблематику в контексті закриття українських чорноморських портів та поставок українських товарів [8].

Огляд літературних джерел свідчить, що сучасні дослідники наголошують на важливості застосування світового досвіду, інноваційної по-

літики та розробки стратегій для економічного відновлення після військового конфлікту. Проте все ще існує потреба у подальшому вивченні цього питання, з особливим акцентом на адаптації перевірених світових практик до унікальних умов відновлення України з урахуванням регіональних особливостей.

Метою статті є висвітлення особливостей адаптації світового досвіду відновлення конкурентоспроможності реального сектору економіки в регіонах України.

Виклад основного матеріалу дослідження. Величезні збитки, завдані економіці України внаслідок військової агресії, мають чітко визначений кількісний характер, а валовий внутрішній продукт країни наразі повністю залежить від ситуації на фронті. Згідно зі звітом Світового банку, опублікованому у січні 2025 року, прогноз зростання ВВП України на 2025 рік був знижений до 2%, що зумовлено очікуваними наслідками тривалих бойових дій протягом 2024 року, які спричинять уповільнення економічної активності. У той же час прогноз на 2026 рік був підвищений до 7% з 5,1%, оскільки припинення бойових дій може створити умови для значного відновлення економіки завдяки інвестиціям у споживання та реконструкцію [9] (рис. 1).

За даними Світового банку, темпи зростання в Україні знизилися до 3,2% у 2024 році, що зумовлено зменшенням енергетичних потужностей та зимовими відключеннями електроенергії, які уповільнили торгівлю та промислове виробництво.

В цьому контексті слід також звернути увагу і на руйнування в реальному секторі економіки України внаслідок війни, що охоплює значні втрати підприємств, скорочення виробничих потужностей та зниження економічної активності, що суттєво вплинуло на ключові галузі господарства. Сума прямих збитків, завданих інфраструктурі України в ході війни, станом на січень 2024 року сягнула

майже \$155 млрд. Ця оцінка враховує також збитки, завдані Україні через підлив країною-агресором Каховської ГЕС 6 червня 2023 року (рис. 2).

Житловий фонд продовжує очолювати список за обсягом збитків. Через бойові дії та постійні обстріли щодня збільшується кількість пошкоджених і зруйнованих житлових будівель. Станом на січень 2024 року таких налічується понад 250 тисяч, серед яких 222 тисячі – приватні будинки, понад 27 тисяч – багатоквартирні та 526 гуртожитків.

Збитки інфраструктурі на початок 2024 року сягнули \$36,8 млрд, а втрати промисловості та підприємств досягли \$13,1 млрд. За даними, зруйновано або пошкоджено 78 малих, середніх та великих приватних підприємств, а також 348 державних підприємств [10].

Внаслідок бойових дій продовжує зростати сума прямих збитків від руйнування енергетичної інфраструктури – до \$9 млрд, агропромислового комплексу – до \$8,7 млрд. Крім того, збитки у сфері житлово-комунального господарства зросли до \$4,5 млрд, а в охороні здоров'я – на \$1,4 млрд, досягнувши \$3,1 млрд [10].

Отже, постає завдання визначити, як відновити та посилити конкурентоспроможність реального сектору економіки, адже саме він є фундаментом стійкого економічного розвитку країни. В умовах повоєнного відновлення України важливим є не лише відновлення зруйнованих об'єктів інфраструктури, а й забезпечення ефективного функціонування промислових підприємств, залучення інвестицій та впровадження інноваційних технологій.

В цьому контексті слід згадати світовий досвід відродження економік після минулих війн та руйнувань.

У післявоєнний період багато країн успішно відновили економіку завдяки державному регулюванню та модернізації. Після завершення Другої світової війни Франція опинилася в глибокій економічній

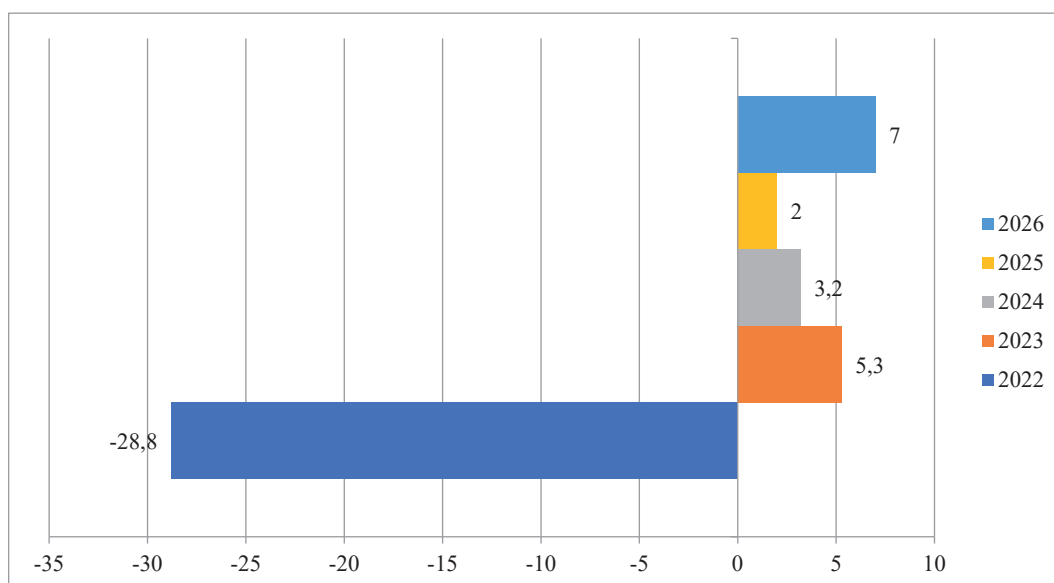

Рис. 1. Стан та прогноз падіння ВВП України за даними Світового Банку у 2022 – 2026 рр.

Джерело: побудовано на основі [9]

Рис. 2. Загальна оцінка збитків інфраструктури за галузями у грошовому вимірі станом на січень 2024 р.

Джерело: складено на основі [10]

кризі. Подальше зволікання із реформами та збереження негативних тенденцій могли призвести до остаточного занепаду. З огляду на це, було прийнято рішення розробити План модернізації та переоснащення Франції. У грудні 1945 року Жан Монне представив свій проєкт уряду. Було проведено націоналізацію ключових галузей, зокрема вуглевидобувної, енергетичної, авіапромислової, банківської. Це дало змогу швидко модернізувати базові сектори та сприяло зростанню промисловості на 52% у 1950-х роках. Водночас в Німеччині та Японії інтенсивна реіндустріалізація і впровадження новітніх технологій забезпечили зростання промислового виробництва на 217% і 253% відповідно за десятиліття [11].

Економічне зростання Південної Кореї стало результатом тривалого і складного шляху, що тривав близько 20 років. Відновлення країни після війни значною мірою залежало від фінансової допомоги, переважно грантів і кредитів зі США. У період 1954–1960 років американська допомога становила біля 80% державних доходів і понад 10% ВВП. Згодом до цього процесу долучилися інші країни, а економічна лібералізація сприяла залученню іноземних інвестицій [12].

Першочергові зусилля були спрямовані на постачання продовольства, будівельних матеріалів і відновлення соціальної інфраструктури, транспортної мережі та систем зв'язку. Одним із найяскравіших прикладів відновлення став Сеул.

Відбудова міста тривала понад десять років. У 1966 році був ухвалений 20-річний план розвитку Сеула, що включав системне зонування територій із чіткими вимогами для кожної з них [12].

Одним із ключових чинників економічного успіху стала реформа системи освіти, яка забезпечила країну кваліфікованими кадрами та сприяла технологічному прориву у 1980-х роках. Південна Корея здійснила трансформацію економіки, перейшовши від аграрної до індустріальної, а згодом – до постіндустріальної моделі. Політика індустріалізації була зосереджена на експорті, а уряд надавав пільги великим фінансово-промисловим групам у вигляді кредитів, субсидій і захисту від зовнішньої конкуренції [13].

Якщо розглядати досвід Балканських країн після війни, то для подолання військових наслідків були запроваджені інституційні зміни, пов'язані з впровадженням заходів щодо наближення до ЄС та залучення його фінансових ресурсів. Найбільших руйнувань зазнала Боснія і Герцеговина. Фінансовими джерелами відбудови країни були кошти держав-донорів (США, Німеччина, Велика Британія, Франція) та інших. Надана міжнародна допомога, 82% якої складали гранти, була використана для відновлення транспортної інфраструктури, енергетики, сільського господарства, охорони здоров'я, соціального захисту, захисту довкілля. Неурядові організації допомагали з відбудовою інфраструктури, культури, громадянського суспільства. Промис-

ловість отримала лише 3 % допомоги [13].

Економіка Хорватії зазнала значних втрат, скоротившись на 30 %. Ушкоджень зазнало 20 % території країни. Для відновлення країни було впроваджено власну стратегію CSERP із прозорим розподілом коштів та диверсифікацією джерел фінансування за рахунок ЄС, Світового банку, ЄБРР і податкових надходжень. Пріоритетними напрямками стали розвиток дорожньої інфраструктури, туризму і суднобудування, причому експорт продукції суднобудування у 2000 році досяг 7 млрд дол. США. Водночас економічне відновлення Сербії проходило повільніше через відсутність легітимної влади та високий рівень безробіття. Протягом 2016–2021 рр. економіка балканських країн зростала в середньому на 3,9 % щорічно, проте залишалася залежною від імпорту. Основою експорту залишалися електроенергія, алюміній, деревина, меблі; імпорту – очищена нафта, автомобілі, ліки. Зовнішній борг зріс з 82,4 до 93,95 % ВВП. Хорватія вже у 2003 р. відновила ВВП до рівня 1990 р. і у 2013 р. стала членом ЄС [13]. Отже, досвід, який може бути адаптований для відновлення економіки та конкурентоспроможності реального сектора економіки, узагальнено у таблиці 1.

Отже, на наш погляд, важливою складовою відновлення економіки в цілому та конкуренто-

спроможності реального сектора економіки зокрема, має стати цільова програма, яка б визначала стратегічно важливі сектори для залучення інвестицій (рис. 3), та стала ключовим інструментом як для відновлення економіки в цілому, так і для підвищення конкурентоспроможності реального сектору. Такий підхід дозволить зосередити зусилля на пріоритетних галузях – енергетиці, сільському господарстві, інфраструктурі, промисловості, освіті, охороні здоров'я, що сприятиме створенню умов для сталого зростання, модернізації виробництва та збільшення експорту [16].

Під час розробки цільової програми необхідно взяти до уваги кластерну модель відновлення реального сектора економіки, яка дозволить налагодити ефективну взаємодію між підприємствами різних розмірів, науково-дослідними установами та державними органами, створити умови для швидкої передачі інновацій і технологій. Особливо це актуально для таких галузей, як машинобудування, агропромисловий комплекс, металургія та хімічна промисловість, які становлять основу реального сектору економіки. Крім того, кластерна система забезпечує сприятливі умови для залучення іноземних інвестицій. Інвестори зацікавлені в стабільних і конкурентоспроможних регіонах із високим рівнем промислового розвитку, наявніс-

Таблиця 1

Міжнародний досвід модернізації економіки у період післявоєнного відновлення

Країна	Пріоритетні галузі/напрямки модернізації	Особливості реалізації	Проблеми/ виклики	Результати/ досягнення
Франція	Вугільна промисловість, електроенергетика, чорна металургія, будівництво, транспорт, сільськогосподарське машинобудування	Розробка національного Фонду модернізації; реалізація проєктів (греблі Донзер-Мондрагон, заснування компанії "Usinor"); підтримка кінцевого споживання та будівництва житла	Соціальне невдоволення, страйки, дефіцит продуктів, недостатнє забезпечення найнеобхіднішим; залежність від Плану Маршалла	Індустріалізація, запуск великих інфраструктурних проєктів, створення потужного імпульсу для економіки
Західні Балкани	Відновлення публічної інфраструктури, реструктуризація фінансового сектору, місцевий розвиток, створення державних інститутів	ЄС ініціював Процес Стабілізації та Асоціації; міжнародні донори (Світовий банк, ЄБРР); фінансування на \$5 млрд на період 1996-1999 рр.; особлива увага до транспортних мереж, електропостачання, зв'язку та повернення біженців	Низький рівень координації міжнародної допомоги; обмежена участь місцевого уряду в управлінні проєктами	Швидка реконструкція базової інфраструктури, відновлення транспортних мереж та електропостачання, підтримка біженців
Південна Корея	Відновлення інфраструктури, освіта, технологічний розвиток, індустріалізація (зміна аграрної моделі на індустріальну)	Гранти та кредити (переважно США); 20-річний план розвитку Сеулу; створення технопарків, наукових центрів; індустріалізація з акцентом на експорт; стимулювання великих корпорацій (Samsung, Hyundai, LG); розвиток освіти для забезпечення кваліфікованих кадрів	Корупція, домінування великих корпорацій, слабкий розвиток малого та середнього бізнесу	Технологічний розвиток у 80-х, розвиток креативної економіки, створення інноваційної екосистеми; сучасна урбанізація Сеулу

Джерело: побудовано на основі [3; 11; 12; 14; 15]

Сектор економіки	АГРОСЕКТОР	ПРОМИСЛОВОСТЬ	ВИДОБУТОК	ЕНЕРГЕТИКА	ТРАНСПОРТ	ІКТ	СФЕРА ПОСЛУГ
Загальна потреба в інвестиціях	Український агросектор потребує близько 50 млрд дол. США до 2030 року загалом для досягнення належного стану землі, розвитку Agtech та стимулювання R&D	Українська промисловість потребує принаймні 20 млрд дол. США до 2030 року з метою забезпечення модернізації виробничих потужностей та скорочення обсягів викидів шкідливих речовин	Український видобувний сектор потребує близько 7 млрд дол. США до 2030 року для проведення геолого-розвідувальних робіт для наращення мінерально-сировинної бази	Енергетичний сектор потребує щонайменше 25 млрд дол. США до 2030 року для забезпечення заміщення генеруючих потужностей, а також модернізації енергетичної інфраструктури	Транспортна галузь України потребує 30 млрд дол. США до 2030 року для забезпечення послуг при зростанні попиту на перевезення: модернізацію інфраструктури, забезпечення відповідності вимогам ЄС	Український ІТ сектор потребує залучення 70 млрд дол. США до 2030 року, які мають становити 0,63–0,67% ВВП, для забезпечення активного зростання	Український житловий фонд потребує залучення 120 млрд дол. США до 2030 року для проведення 100% реновації всього фонду старого житла
Напрямки залучення інвестицій	- Купівля земельних ділянок - Модернізація іригаційних та дренажних систем - Модернізація сковищ та обладнання переробки - Запуск та розвиток R&D центрів	- Модернізація основних засобів виробничих потужностей - Розробка та виробництво наукомісткої продукції - Запровадження енергоощадних технологій виробництва продукції	- Укладення угод про розподіл продукції між приватними інвесторами та державною компанією - Механізм концесій – отримання ліцензій на розвідку та видобуток - Угоди з власниками ліцензій на	- Оновлення енергетичної інфраструктури - Заміщення теплових електростанцій екологічно чистою зеленою та акумулюючою енергією - Забезпечення ефективного функціонування підприємств комунальної сфери	- Приватні інвестиції на умовах ДПП (концесії) та завдяки лібералізації ринків - Фінансування від міжнародних фінансових організацій - Цільове фінансування	- Залучення інвесторів до раундів А та В - Розвиток нових інструментів фінансування, таких як краудфандинг, ризикове фінансування - Залучення міжнародних венчурних фондів	- Створення фондів та програм реконструкції - Емісія цінних паперів, випуск векселів, облігацій - Залучення інвестицій від міжнародних компаній та інвестиційних фондів - Залучення власних коштів девелоперів

Рис. 3. Оцінка попиту на інвестиції за секторами економіки [16]

тю кваліфікованих кадрів і доступом до готової інфраструктури. У випадку України створення індустріальних кластерів у регіонах, які постраждали від війни, може стати ключовим фактором відновлення економіки регіонів

Слід погодитися з думкою [17], що одним з векторів може стати розвиток власного виробництва енергії з відновлюваних джерел, що сприятиме зменшенню залежності від імпорту та зміцненню енергетичної безпеки країни.

Модернізація аграрного сектору підвищить експортний потенціал України. В цьому контексті цікавим є досвід Німеччини, яка після другої світової війни активно розвивала аграрний сектор через реформування земельної власності, підтримку фермерських господарств та модернізацію аграрної техніки, впровадження ефективних екологічних стандартів та підтримка сталого розвитку територій. Заслуговує уваги модель фермерства Нової Зеландії, яка спрямувала стратегічні інвестиції в агропереробку, інновації та навчання фермерів, що допомогло країні стати однією з найбільших експортерів сільськогосподарської продукції. Чехія активно підтримує малі та середні фермерські господарства, створюючи умови для їх економічної незалежності, розвитку кооперативів, аграрних інновацій та реалізації принципів сталого розвитку. В контексті відновлення сільського господарства та збереження природних ресурсів корисним є досвід Фінляндії, яка активно працює над впровадженням екологічно чистих методів виробництва та органічного землеробства, розвитком біоекономіки.

Ще одним вектором цільової програми можуть стати інвестиції в інфраструктурні проекти, що забезпечать довготривалий позитивний ефект для економіки. Заслуговує уваги досвід Німеччини, яка не тільки отримала значну фінансову допомогу для відновлення та модернізації інфраструктури, а й активно залучила приватний бізнес, створю-

ючи стимули для інвесторів, приватних компаній тощо. Японія під час повоєнного відновлення впровадила нові технології, що дозволило знизити витрати і підвищити ефективність. Також країна має великий досвід у проектуванні та відновленні інфраструктури з урахуванням природних катастроф, що може бути корисним для України.

Особливої уваги заслуговує питання розвитку людського капіталу. Без нього неможливе відновлення країни, оскільки саме кваліфіковані та здорові люди здатні забезпечити ефективну реалізацію економічних, соціальних і інфраструктурних проектів. Освітні програми, спрямовані на перекваліфікацію кадрів та адаптацію до нових економічних умов, мають стати одним із пріоритетів державної політики. Актуальними залишаються питання впровадження програм підтримки ветеранів, внутрішньо переміщених осіб і молоді, їх психологічної підтримки, що допоможе їм інтегруватися в економічні процеси та отримати необхідні навички для роботи у відновленій економіці.

Отже, повоєнна відбудова України в цілому та відновлення конкурентоспроможності реального сектора економіки в регіонах України зокрема, мають бути спрямовані на формування економіки індустріально-інноваційного типу через технологічну й цифрову трансформацію. Україна має самостійно ініціювати такий сценарій розвитку та представити міжнародним партнерам для спільного доопрацювання та узгодження. Важливо докласти максимум зусиль для забезпечення прозорості у використанні наданих іноземних коштів, зберегти високий рівень довіри, адже саме від цього залежатиме перспектива вступу до ЄС, можливість вести діалог з європейськими партнерами на рівних, а також отримання всебічної підтримки та допомоги у відновленні країни.

Висновки. Підсумовуючи результати дослідження, можна дійти висновку, що адаптація

світового досвіду відновлення конкурентоспроможності реального сектора економіки в регіонах є ключовим фактором для сталого економічного зростання та ефективного відновлення України. Світова практика свідчить, що для досягнення цієї мети необхідно реалізовувати кластерний підхід, залучати інвестиції в інфраструктурні проекти, стимулювати інновації та підтримувати малий і середній бізнес.

Зокрема, застосування кластерної моделі сприятиме зміцненню регіонів через кооперацію підприємств, наукових установ і державного сектору. Впровадження інвестиційних механізмів та розвиток сучасної інфраструктури дозволить створити умови для залучення бізнесу та модернізації промисловості. Важливу роль відіграє цифровізація та впровадження Індустрії 4.0, що дозволить підвищити ефективність виробництва та розширити потенційні можливості.

Для успішної адаптації світових практик необхідно забезпечувати державно-приватне партнерство, формувати сприятливе середовище для розвитку підприємництва, розширювати співпрацю з країнами Євросоюзу, активно взаємодіяти з міжнародними донорами, які можуть надавати підтримку у вигляді цільових грантових програм, цільових пільгових кредитів та технічної допомоги для відновлення реального сектора економіки в регіонах.

Бібліографічний список:

- Cherap A.V., Leshchenko A.A. Innovation-driven development of the economic reconstruction of Ukraine in the post-war period. *Financial Strategies of Innovative Economic Development*. 2024. № 3 (63). P. 22–27. DOI: <https://doi.org/10.26661/2414-0287-2024-3-63-03>
- Бородина О.А., Ляшенко В.І. Повоєнне відновлення економіки: світовий досвід та спроба його адаптації для України. *Вісник економічної науки України*. 2022. № 1. С. 121–134. DOI: [https://doi.org/10.37405/1729-7206.2022.1\(42\).121-134](https://doi.org/10.37405/1729-7206.2022.1(42).121-134).
- Войтович Л., Федик М. Стратегія повоєнного відновлення економіки України в умовах євроінтеграції. *Економіка та суспільство*. 2024. № 65. DOI: <https://doi.org/10.32782/2524-0072/2024-65-112>
- Уманець Т. В., Клевцевич Н. А. Фінансові інструменти забезпечення цифрової адаптації бізнес-процесів реального сектора економіки. *Бізнес-Інформ*. 2023. № 11. С. 44–54. DOI: <https://doi.org/10.32983/2222-4459-2023-11-45-54>
- Лупак Р. Системні характеристики реалізації конкурентних переваг економіки регіонів України. *Український журнал прикладної економіки та техніки*. 2023. № 8 (3). С. 226–231. DOI: <https://doi.org/10.36887/2415-8453-2023-3-33>
- Кіндзерський Ю. Повоєнне відновлення промисловості України: виклики та особливості політики. *Економічний аналіз*. 2022. Том 32. № 2. С. 101–117.
- Писаревський М.І., Мірошніченко Т.М. Стратегічні пріоритети відновлення економіки України в умовах глобальних викликів. *Наукові праці Міжрегіональної Академії управління персоналом*. Економічні науки. 2024. № 2 (74). DOI: <https://doi.org/10.32689/2523-4536/74-21>
- Arndt C., Diao X., Dorosh P., Pauw K., Thurlow, J. The Ukraine war and rising commodity prices: Implications for developing countries. *Global Food Security*. 2023. № 36. DOI: <https://doi.org/10.1016/j.gfs.2023.100680>
- World Bank. Report. Global Economic Prospects. 2025. URL: https://www.worldbank.org/en/publication/global-economic-prospects?intcid=ecr_hp_headerA_en_ext (дата звернення: 11.02.2025).
- Звіт Київської школи економіки (KSE). Загальна сума збитків, завдана інфраструктурі України, зросла до майже \$155 млрд – оцінка KSE Institute станом на січень 2024 року. URL: <https://kse.ua/ua/about-the-school/news/zagalna-suma-zbitkiv-zavdana-infrastrukturii-ukrayini-zroslo-do-mayzhe-155-mlrd-otsinka-kse-institute-stanom-na-sichen-2024-roku/> (дата звернення: 15.01.2025).
- Judt T. Postwar: A history of Europe since 1945. Penguin. 2006. URL: [https://scienzepolitiche.unical.it/bacheca/archivio/materiale/2467/Materiale%20didattico%20per%20corso%20magistrale%20Storia%20Integrazione%20Europea/Tony%20Judt-Postwar_%20A%20History%20of%20Europe%20Since%201945-Penguin%20Press%20\(2005\).pdf](https://scienzepolitiche.unical.it/bacheca/archivio/materiale/2467/Materiale%20didattico%20per%20corso%20magistrale%20Storia%20Integrazione%20Europea/Tony%20Judt-Postwar_%20A%20History%20of%20Europe%20Since%201945-Penguin%20Press%20(2005).pdf) (дата звернення: 12.01.2025).
- Інститут аналітики та адвокації. Південна Корея: дослідження практик відновлення країн після руйнації. URL: <https://iaa.org.ua/wp-content/uploads/2022/10/pivdenna-koreya.pdf> (дата звернення: 14.01.2025).
- Шульц С.Л., Луцьків О.М., Шульц Е.П. Стратегічні пріоритети економічної політики повоєнних країн балканського регіону. *Економіка та право*. 2023. № 4. С. 57–67. DOI: <https://doi.org/10.15407/econlaw.2023.04.057>
- Підоричева І. Післявоєнне відновлення Європи: досвід та уроки для України. *Журнал європейської економіки*. 2022. Вип. 21. № 2. С. 190–207. URL: <https://jeej.wunu.edu.ua/index.php/ukjee/article/view/1592> (дата звернення: 11.01.2025).
- Романович Д. Повоєнна відбудова: дослідження досвіду та поточного стану. Досвід оцінки збитків та організації відновлення. 2022. URL: <https://kpmg.com/ua/uk/home/insights/2022/12/post-war-reconstruction-of-economy-case-studies.html> (дата звернення: 14.01.2025).
- Вектори економічного розвитку 2030. Кабінет Міністрів України. Матеріали для обговорення. URL: <https://nes2030.org.ua/docs/doc-vector.pdf> (дата звернення: 11.01.2025).
- Економіка після війни: топ галузі для розвитку України очима Офісу Президента. URL: https://lb.ua/economics/2023/07/30/567715_ekonomika_pislya_viyini_topgaluzi.html (дата звернення: 11.01.2025).

References:

- Cherap A.V., Leshchenko A.A. (2024), Innovation-driven development of the economic reconstruction of Ukraine in the post-war period. *Financial Strategies of Innovative Economic Development*, Vol. 3 (63), pp. 22–27. DOI: <https://doi.org/10.26661/2414-0287-2024-3-63-03>
- Borodina O.A., Liashenko V.I. (2022), Povoienne vidnovlennia ekonomiky: svitovyi dosvid ta sprobа yoho adaptatsii dlia Ukrainy [Post-War Economic Recovery: World Experience and an Attempt to Adapt it for Ukraine]. *Bulletin of Economic Science of Ukraine*, Vol. 1, pp 121–134. DOI: [https://doi.org/10.37405/1729-7206.2022.1\(42\).121-134](https://doi.org/10.37405/1729-7206.2022.1(42).121-134)
- Voitovych L., Fedyk M. (2024), Stratehiia poviannoho vidnovlennia ekonomiky Ukrainy v umovakh yevrointehratsii [Strategy of Post-War Economic Recovery of Ukraine in the Context of European Integration]. *Economics and Society*, Vol. 65. DOI: <https://doi.org/10.32782/2524-0072/2024-65-112>
- Umanets T.V., Klevtsevych N.A. (2023), Finansovi instrumenty zabezpechennia tsyvrovoi adaptatsii biznes-protseviv realnoho sektora ekonomiky [Financial Instruments for Digital Adaptation of Business Processes in the Real Sector of the Economy]. *BusinessInform*, Vol. 11, pp. 44–54. DOI: <https://doi.org/10.32983/2222-4459-2023-11-45-54>
- Lupak R. (2023), Systemni kharakterystyky realizatsii konkurentnykh perevah ekonomiky rehioniv Ukrainy [System Characteristics of Realizing Competitive Advantages of Ukraine's Regional Economy]. *Ukrainian Journal of Applied Economics and Technology*, Vol 8 (3), pp. 226–231. DOI: <https://doi.org/10.36887/2415-8453-2023-3-33>

6. Kindzerskij Yu. (2022), Povoyenne vidnovlennya promyslo-
vosti Ukrayini: vikliki ta osoblivosti politiki [Post-war indus-
trial recovery in Ukraine: challenges and policy features],
Economic analysis, Vol. 32 (2), pp. 101–117.
7. Pysarevskiy M.I., Miroshnychenko T.M. (2024), Strate-
hichni pryoritety vidnovlennia ekonomiky Ukrainy v umo-
vakh hlobalnykh vyklykiv [Strategic Priorities for Ukraine's
Economic Recovery in the Context of Global Challenges],
Economic Sciences, Vol. 2 (74). DOI: <https://doi.org/10.32689/2523-4536/74-21>
8. Arndt C., Diao X., Dorosh P., Pauw K., Thurlow J. (2023),
The Ukraine war and rising commodity prices: Implications
for developing countries. *Global Food Security*, Vol. 36.
DOI: <https://doi.org/10.1016/j.gfs.2023.100680>
9. World Bank Official Website (2025), Report. Global Eco-
nomic Prospects. Available at: https://www.worldbank.org/en/publication/global-economic-prospects?intcid=ecr_hp_headerA_en_ext (accessed on 11.02.2025).
10. Kyiv School of Economics Official Website (2024), Zahalna
suma zbytkiv, zavedena infrastrukturi Ukrainy, zrosla do
mayzhe \$155 mlrd – otsinka KSE Institute stanom na
sichen 2024 roku [Total damage to Ukraine's infrastructure
increased to nearly \$155 billion – KSE Institute assessment
as of January 2024]. Available at: <https://kse.ua/ua/about-the-school/news/zagalna-suma-zbitkiv-zavdana-infrastrukturi-ukrayini-zrosla-do-mayzhe-155-mlrd-otsinka-kse-institute-stanom-na-sichen-2024-roku> (accessed on 15.01.2025).
11. Judt, T. (2006). Postwar: A history of Europe since 1945, Pen-
guin Press. Available at: [https://scienze.politiche.unical.it/bacheca/archivio/materiale/2467/Materiale%20didattico%20per%20corso%20magistrale%20Storia%20Integrazione%20Europea/Tony%20Judt-Postwar_%20A%20History%20of%20Europe%20Since%201945-Penguin%20Press%20\(2005\).pdf](https://scienze.politiche.unical.it/bacheca/archivio/materiale/2467/Materiale%20didattico%20per%20corso%20magistrale%20Storia%20Integrazione%20Europea/Tony%20Judt-Postwar_%20A%20History%20of%20Europe%20Since%201945-Penguin%20Press%20(2005).pdf) (accessed on 12.01.2025).
12. Institute of Analytics and Advocacy (2022), Pivdenna Ko-
reya: doslidzhenya praktyk vidnovlennya krayin pislya
ruynatsiyi [South Korea: Study of Reconstruction Practi-
ces of Countries After Ruin]. Available at: <https://iaa.org.ua/wp-content/uploads/2022/10/pivden-na-koreya.pdf> (ac-
cessed on 14.01.2025).
13. Shults, S. L., Lutskevych, O. M., Shults, E. P. (2023), Strate-
hichni pryoritety ekonomichnoyi polityky povoyennykh
krayin Balkanskoho rehionu [Strategic Priorities of Eco-
nomic Policy of Post-War Countries in the Balkan Region].
Economics and Law, Vol. 4, pp. 57–67. DOI: <https://doi.org/10.15407/econlaw.2023.04.057>
14. Pidorycheva, I. (2022). Pislyavoyenne vidnovlennya Yev-
ropy: dosvid ta uroky dlya Ukrainy [Post-War Recon-
struction of Europe: Experience and Lessons for Ukraine],
Journal of European Economics, Vol. 21(2), pp. 190–207.
Available at: <https://jeej.wunu.edu.ua/index.php/ukjee/article/view/1592> (accessed on 11.01.2025).
15. Romanovych, D. (2022), Povoienna vidbudova: doslidzen-
nya dosvidu ta potochnoho stanu. Dosvid otsinky zbytkiv ta
orhanizatsiyi vidnovlennya [Post-War Reconstruction: Study
of Experience and Current Status. Experience in Damage
Assessment and Reconstruction Organization]. Available
at: <https://kpmg.com/ua/uk/home/insights/2022/12/post-war-reconstruction-of-economy-case-studies.html> (accessed on 14.01.2025).
16. The Cabinet of Ministers of Ukraine, Vektory ekonomichno-
ho rozvytku 2030 [Vectors of economic development 2030].
Available at: <https://nes2030.org.ua/docs/doc-vector.pdf>
(accessed on 11.01.2025).
17. LB.ua Official Website, Ekonomika pislya vijny: top ha-
luzi dlya rozvytku Ukrainy ochyma OP [Economy after
the war: top industries for Ukraine's development through
the eyes of the PO]. Available at: https://lb.ua/economics/2023/07/30/567715_ekonomika_pislya_vijni_topgaluzi.html
(accessed on 11.01.2025).